

РЕЦЕНЗИЯ

на доц. д-р Анна Костадинова Кочанкова и доц. д-р Марияна Ангелова Пискова, кандидати за професорско звание в професионално направление 2.2 История и археология /архивистика и документалистика/, обявен от СУ „Св Климент Охридски” в ДВ, бр.59 от 4 август 2015 г.

Рецензент: доц. Румен Донков.

1. След запознаване с конкурсните материали, обявените изисквания на професионално направление 2.2 и всичко, което засяга интересите на Университета и участниците, смятам, че Законът за провеждането на конкурса е спазен и няма формални основания за бъдещи претенции, колизии или касиране на резултатите.

2. Кандидатите за професорско звание и заемане на длъжност в ИФ на СУ „Св. Климент Охридски”, катедра „Архивистика и помощни исторически дисциплини са двама:

2.1. Първият е доц. д-р Анна Кочанкова, дългогодишен преподавател в катедрата, с над 35 г. преподавателски стаж в СУ, от които 7 като хабилитиран член на звеното. В общи линии нейните професионални занимания се движат в пресечната точка между история на Българските институции, документният им състав, изворите им характеристики като исторически извори и депа на националната ни памет. Преподавателско-изследователската дейността на Анна Кочанкова започва през 1982 г., като асистент в катедра „История на БКП”. След промените от края на 1989 г. и закриването на звеното в 1990 г. преминава в катедра „Архивистика и помощни исторически дисциплини”. Извървява пътят до главен асистент и през 2006 г. се хабилитира като доцент с тогавашната номенклатура 05.03.21 Архивистика, документалистика палеография в стеснено направление „Български институции: устройствена практика и документално наследство /1879-1912/”. Всъщност такава е и заглавието на хабилитационният ѝ труд.

2.2. Вторият кандидат е доц. д-р Марияна Пискова. Завършила е през 1977 г. ИФ със специализация „Архивистика”. Между 1978 и 2000 г. работи в Научно-изследователска лаборатория по архивознание и документознание при Главно управление на архивите към МС. Преминава всички степени на н. с. и

от 2000 г. е доцент по архивистика в Югозападен Университет „Неофит Рилски” – Благоевград, където работи и досега. Междувременно през 80 те години става д-р в Московския държавен историко-архивен институт и хоноруван преподавател в СУ Св. Климент Охридски. В СУ преподава без прекъсване до днес. Също като за предишният кандидат най-общо може да се каже, че научно - изследователските интереси на Марияна Пискова се движат около сравнително по модерните като носители кино, фото, фоно и други специални документи.

3. Продукцията на кандидатите за професура в СУ естествено ще трябва да се оценява по показатели за участниците в конкурса след хабилитациите им съответно след 2006г. за Анна Кочанкова и след 2000 г. за Мариана Пискова:

3.1. За периода от 2006 до днес доц. Кочанкова е представила на вниманието на конкурсното жури една монография /Българско документално наследство: архиви и институции на паметта, 2013 г., 327 стр./, втори ръкопис - монография даден за печат /Режими на паметта: оценителни стратегии и практики в българските архиви, 229 стр. с бележка от издателство Херон и трето книжно тяло от документи /Еврейският въпрос 1939-1944 г., 2014 г., 263 стр., изд. Херон. Представени са още 17 съобщения и статии, покриващи различни интереси на Кочанкова в архивистичния бранш. Три от тях са в юбилейни сборници и оценяването им в акредитационните комисии, ако не се пропуска, то обикновено със снизхождение се прибавя заради необходимостта от определен бройка публикации. В случая не е точно така. Статиите в сборниците за проф. Драганов и проф. Матанов, независимо от видимото още от заглавието авторско снизхождение към темите, имат място в продукцията на Кочанкова. Други нейни публикации имат публицистични заглавия и съдържанието им не блести със заключения, заслужаващи научен интерес или внимание. Такива са съобщенията „Архиви и институции на паметта: европейски перспективи и предизвикателства”, „Професор Стефан Консулов: ученият и политиката”, „Юбилеят като конструиране на памет.....”, „Из документалното наследство на Т. Васильов: героизъм в ежедневието” и други. Трети пък, това се отнася за по-голямата част от представеното, публикацията се пришива като подзаглавие към значими теми. Всички публикации без две носят заглавия на общи, някои от тях значими теми като важност или актуалност, последвани от дуеточие и продължение в заглавието като изясняване на „щрих”, „размисли”, „пример за нещо”, „опит за равносметка”, „поглед към” и т.н. Такива са и заглавията на написаното, което е под печат и по желание на Анна

Кочанкова не влиза в материалите за конкурса. Няма да е излишно да се спомене, че независимо от тази авторова повтаряемост в подхода към озаглавяването в цялата ѝ продукция на повечето места има синхрон между основното озаглавяване като тема и последвалото след двуточие истинско съдържание.

В монографията, носеща спомената по-горе липса на афинитет към нормално заглавие „Българско документално наследство, двуточие“:” архиви и институции на паметта се прави опит за въвеждане на нов архивистичен термин „институции на паметта”. Склонни сме на много неща, но не и на въвеждането от преподавател на история на институциите на противоречаща на определението за институция трактовка. Това е по-скоро опит за оригиналност и използване на „лангаж” от 80-те и 90-те години на миналия век – тогава модерен и може би приемлив. Всъщност става дума за добър анализ и подредба на познанията ни и то на документираните ни познания за развитието на основните архивни институции в техния път почти до края на миналия век. В справката, която ни се предоставя авторката надценява работата си като използва изрази „за пръв път цялостно”, както и достатъчно неясния израз, че „монографията е посветена на един от най-големите проекти на паметта на България – архивният”??? Всъщност монографията представя добре аспирантката за професорско звание. Трудът изграден в пет обемни и значими като съдържание глави е безспорен принос не само като комплексна история на архивните институти, но и като заявка за траен интерес към историята вече не само на обществено политическите институции, но и към тези, с чието преподаване се проявява в СУ. Добър пример в това отношение е и монографията под печат с неясното заглавие „Режими на паметта /отново две точки/: оценителни подходи и практики в българските архиви”. Заглавието заблуждава. Съдържание на ръкописа са важни проблеми на тривиалната архивистика, като експертиза и донякъде комплектуване. Идеята на автора е тези основополагащи дейности в архивите да се представят по начин различен от досегашната практика. Авторката има сложен и на места неразбираем език Направих си труда да използвам програма, квалифицираща сложността на изложението, чрез използване на чуждици в българския език, или идиоматични изрази и рядко използвани езикови конструкции. Резултатът не беше в полза на безпроблемната разбираемост и простота на изказа. Разбира се това не е дефект, който минара съществено направеното от Анна Кочанкова. Кандидатката за професор притежава в достатъчна степен достойнства за да бъде удостоена с това позагубило напоследък от блясъка си професорско звание. В

продукцията на Анна Кочанкова е включен като обект на съставителство и коментар документалния сборник „Еврейският въпрос /1939-1944/. Не съм adept на археографията, която в ерата на онлайн връзките харчи от обществения ресурс за публикации, чиято бъдеща експлоатация е съмнителна. Обслужването на много ограничен брой потребители, повтаряне на публикувани документи, отдавна „потребени“, говори по-скоро за ситуационен тематичен подбор, отколкото за планова необходима работа. Това разбира се е слабост на цялата ни изследователска дейност, в която програмиран подход към изследванията няма. Всеки работи по произволно подбрана тема. Публикацията на Кочанкова няма изискванията за дипломатически тип издание, документите не са представени фототипно, малкото работещи в проблематиката предпочитат непосредствен достъп. Темата има политически привкус и не се експлоатира дори за учебни цели.

Дългогодишен преподавателски стаж в специалността, преподаване на курсове, които са по присъщи за част от подготовката на архивисти в специалността, както и продукция в достатъчна степен като количество и архивистично съдържание са основание за професорско звание. В немалка степен обаче, при по точна формулировка на конкурса, при детайлизиране изискванията за търсената професура Кочанкова щеше да се впише значително по-добре в конкурсното съперничество.

3.2. За периода от придобиване на доцентското звание до днес Марияна Пискова ни е представила една монография, един значим сборник с документи, илюстриращи развитието на българските архиви до средата на миналия век и 35 съобщения, статии и студии по различни архивистични проблеми. Към тази продукция трябва да прибавим и два аудио- визуални продукта, които независимо от регионалното си звучене са добра характеристика за многообразната изследователска и популяризаторска дейност на Мариана Пискова.

Монографията е под заглавие „Героите на Шипка“. Архивен прочит на един филм за Руско-турската война /1877-1878/ от време на Студената война”-523 стр. Излишно е да анализираме монографията в подробности. Безспорен е афинитетът на Пискова към специфичната документална фондова наличност в България. Монографията е уникална като замисъл и изпълнение. В българската архивистика и история такава „чудо“ се появява за първи път. Авторовият поглед е едновременно архивистичен, едновременно исторически, едновременно документално кинокритичен и т.н. Монографията е успешен опит, който надхвърля първоначалният си

замисъл за хроникаране на определен период от кинематографичната действителност, чрез семпъл анализ на кино продукция от 50 –те години. Авторът се придържа към архивната нагласа за анализ, но тук има и много история, кинематография и видимо документиране в наши и руски архиви. С усилията на Пискова тази монография като невероятен поглед към популярен документ получава над национално звучене.

„Архив на българските архиви” е не само учебно помагало. Това е обемист том от 671 стр. в който откриваме историята на българските архиви и архивистика. В него Марияна Пискова е съавтор. Този труд е преодоляване на времето. За специализираната аудитория от архивисти сборникът е великолепен път към истини, които отдавна се спотайват или трудно откриват. Спотаяната или прикрита истина за развитието на българската архивистика става видима и дешифрирана. Това книжно тяло има безспорно важно място в историята на Българската архивистика и е отлична атестация за авторите.

Многобройните статии, представени от Пискова впечатляват не само като количество, но и като съдържание, в което спецификата на изследваната материя е водещо. Пред нас е изследовател с вкус към специалните документи и архиви. Този вкус в продължение на 15 години дава добри резултати. Марияна Пискова е фигура с голяма стойност и ценност за българската архивистика. Нейният изследователски път тръгва от архивите, влива се в Университетските традиции на СУ, развива архивната образованост чрез многобройни курсове в Югозападния Университет, създава около себе си архивна среда. Тя е лидер в областта на архивистиката. Проектите по които е работила и работи, много, изключително много на брой са атестация за значим жизнен заряд и по мнение на рецензиращия я представя като централа за изследвания, конкуриращи цели архивни институции.

Марияна Пискова е добър преподавател. Имам преки впечатления от 35 или повече години. Работи в Благоевградския Университет, хоноруван преподавател е в СУ. Чете всички архивистични дисциплини. Това не е работа пенкелер, а качествени познания във всички архивни области.

4. Не се спирам на негативи за Марияна Пискова. Такива изредих за Анна Кочанкова. И двете кандидатури са готови професори. На катедрата и ИФ обаче е нужен професор като Марияна Пискова. Като организатор, архивна подготовка и работа във всички архивни сфери и преподавания, тя е моят

фаворит в конкурса. Предлагам на уважаемото жури и ФС на ИФ да избере доц. д-р Марияна Пискова за редовен професор по направление 2.2. История и археология /архивистика и документалистика/

01.11.2015 г.

Рецензиращ:

/доц. Р. Донков/